

Sygn. akt I CSK 381/16

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku J. M.
przy uczestnictwie I. Ż. i B. L.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 grudnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt V Ca (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i oddala
wniosek skarżącego o zasądzenie kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca J.M. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 października 2015 r., zmieniającego postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 marca 2013 r. Sąd Rejonowy stwierdził, że spadek po E. M. M. z domu N., zmarłej w dniu 4 lipca 2010 roku w W., ostatnio zamieszkałej w W. przy ul. S. na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 16 marca 2006 r. nabył jej mąż Z. S. M. . Sąd odwoławczy natomiast zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że stwierdził, iż spadek nabyła w całości siostrzenica I. Ż. z domu L., córka A. i E. - na mocy testamentu notarialnego z dnia 30 czerwca 2010 r. Spór pomiędzy uczestnikami postępowania dotyczył ustalenia, czy w chwili sporządzenia testamentu notarialnego stan chorobowy spadkodawczyni pozwalał jej na złożenie w sposób świadomy oświadczenia woli. Sąd Rejonowy, posiłkując się opinią biegłej uznał, iż testatorka nie była zdolna do wyrażania swojej woli w sposób świadomy i swobodny, wobec czego testament notarialny z dnia 30 czerwca 2010 r. uznał za nieważny. Z kolei Sąd Okręgowy, rozpoznający sprawę na skutek apelacji uczestniczki, ocenił opinię biegłej, na której oparł się Sąd Rejonowy, jako nielogiczną i niespójną, a po uzupełnieniu postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym oparł się na dowodzie z opinii instytutu oraz z przesłuchania pielęgniarki opiekującej się testatorką w okresie sporządzenia testamentu notarialnego i w oparciu taki materiał dowodowy uznał, że spadkodawczyni E. M. sporządziła w dniu 30 czerwca 2016 r. ważny testament notarialny, gdyż schorzenia, na które wtedy cierpiała, pozostawały bez wpływu na zdolność testowania.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, wskazując na uchybienie art. 378 § 1 k.p.c., art. 258 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c., art. 162 k.p.c. oraz art. 290 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. Wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia i orzeczenie co do istoty sprawy - zgodnie z wnioskiem wnioskodawcy, ewentualnie o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania. Wniósł też o zasądzenie od uczestniczki postępowania na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi przesłanką z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., to znaczy występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebą dokonania wykładni przepisów prawa oraz oczywistą zasadnością złożonego środka zaskarżenia.

Zagadnienie prawne ujął w pytaniu „czy Sąd drugiej instancji jako sąd odwoławczy może w dowolny sposób dopuszczać dowody w sprawie w trybie postanowień art. 382 k.p.c., czy też powinien brać pod uwagę przebieg postępowania dowodowego, które było prowadzone przed Sądem pierwszej instancji”. W jego ocenie „powstaje zagadnienie czy Sąd drugiej instancji w sposób dowolny i z urzędu może dopuszczać dowody z przesłuchania świadków, nadawać zeznaniom moc zeznań pielęgniarki mimo, że Sąd poprzestał na oświadczeniu B.W., że jest pielęgniarką, mimo, że nie poprosił świadka o okazanie stosownego dokumentu świadczącego o jej uprawnieniach do wykonywania zawodu pielęgniarki czy pielęgniarki środowiskowej.” Zgłosił też wątpliwość, „czy Sąd drugiej instancji może dopuszczać dowód z opinii instytutu naukowego, z pominięciem, że dowód z opinii biegłego sądowego został oddalony przez Sąd pierwszej instancji, a pełnomocnik uczestniczki postępowania nie zgłosiła zastrzeżeń w trybie art. 162 KPC, przez co pozbawił się prawa powoływania na dowód z opinii biegłego sądowego (czy instytutu naukowego) w dalszym ciągu postępowania, w tym także przed Sądem drugiej instancji”. Zagadnienie prawne

uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno być sformułowane jako problem prawny wymagający rozstrzygnięcia, z określeniem przepisów prawa, w związku z którymi powstał i wskazaniem argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi to być problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, LEX nr 1802572). Wskazane przez skarżącego zagadnienie prawne nie może być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., ponieważ wskazywany przez niego problem obowiązków i uprawnień sądu w postępowaniu apelacyjnym został wyjaśniony w uzasadnieniu mającej moc zasady prawnej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. (III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55) - użyte w art. 378 § 1 k.p.c. sformułowanie, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę „w granicach apelacji”, oznacza, iż sąd ten rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, także na rzecz współuczestników w warunkach opisanych w art. 378 § 2 k.p.c., dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestając na materiale zebranym w pierwszej instancji (art. 381 i 382 k.p.c.), ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji, będąc ewentualnie związany oceną prawną lub uchwałą Sądu Najwyższego (art. 386 § 6, art. 398²⁰ i art. 390 § 2 k.p.c.), stosuje przepisy regulujące postępowanie apelacyjne oraz, gdy brak takich przepisów, przepisy dotyczące postępowania przed sądem pierwszej instancji (art. 367 i nast. oraz art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.), kontroluje prawidłowość postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne (np. art. 162 k.p.c.), ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (art. 378 § 1 *in fine* k.p.c.), orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania, nie wykraczając poza wniosek zawarty w apelacji i nie naruszając zakazu *reformationis in peius* (art. 378 § 1, art. 384 i 386 k.p.c.), i w końcu rozstrzyga o kosztach postępowania (art. 108 § 2 k.p.c.). Jest sądem powtórnie

merytorycznie rozpoznającym sprawę, dysponującym w zasadzie całym instrumentarium przysługującym sądowi pierwszej instancji. Przy czym w postępowaniu nieprocesowym zakres czynności, które sąd może podejmować z urzędu jest szerszy, z uwagi na narzucony w przepisach szczególnych obowiązek działania z urzędu (w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku wynikający np. z art. 670 k.p.c.). Kwestia kryteriów oceny dowodów nie mieści się w zakresie badania przez Sąd Najwyższy (art. 398³ § 3 k.p.c.), więc stanowisko skarżącego oparte na kwestionowaniu oceny materiału dowodowego nie mogą odnieść skutku.

Powołanie się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Konieczne jest więc sprecyzowanie na czym polegają wątpliwości związane rozumieniem tych przepisów oraz przedstawienie argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. Jeśli natomiast potrzeba wykładni uzasadniana jest rozbieżnościami w orzecznictwie, skarżący powinien powołać niejednolite orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Skarżący nie wskazał jednak nawet, które przepisy prawa wymagają wykładni.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie. Skarżący, powołując się na przesłankę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. powinien wykazać oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej przejawiającą się kwalifikowanym charakterem naruszenia przepisów prawa prowadzącym do niebudzącego wątpliwości wniosku, że zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo nieprawidłowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910). Skarga wnioskodawcy nie spełnia tych wymagań, ponieważ skarżący zaniechał wyjaśnienia, w czym upatruje jej oczywistą zasadność.

Z uwagi na to, że wymienione przez skarżącego podstawy przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zostały wykazane, a okoliczności sprawy nie wskazują, aby zachodziły inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. - Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 520 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. i 13 § 2 k.p.c.

jw